

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jacobi Sadoleti Card. Et Episcopi Carpentoractensis Viri
Disertissimi, Opera quæ exstant omnia**

Sadoleto, Jacopo

[Francofurti], 1607

XVII. Iacob. Sadolet. Cardinalis Guido Ascanio Sfortia S.R.E. Cardinali
S.P.D.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69244](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69244)

bus, aut in his quas nunc scribo, aliquid in se dictum inco-
 rarius, quoque animo tuo minus accidat gratum; peto a te
 hi vt ignoscas. Non enim animo lædendi quempia, teq; omnia
 minime, quem incredibili quodam amore & plane optima op-
 nione prolequor: sed studio subueniendi meis, quibus sum
 chissimæ necessitudinis vinculo obstrictus, liberius interdu-
 gor scribere. Quæ libertas si imprudentia appellanda est, pro-
 obstabo quin ita appelletur: dum ea cum pietate, & cum pe-
 ris boni officio intelligatur esse coniuncta. Etsi tuæ quidem
 turæ bonitas vt confidam facit meas preces & postulationes
 in meliorem partem acceptas fuisse: qui mihi liberalissimè
 scribis, te & daturum per te operam, & apud Pont. Max. cur-
 rum, vt restitutus posthac & cautius cum Iudæis agatur, quam
 huc actum sit. Quam ego tuam promissionem in earum re-
 numero repono, quæ mihi charissimæ & iucundissimæ sunt. Non
 enim ea solum mihi spem facit, forte tua ope & autoritate popu-
 lis meis melius consultum: sed eadem id confirmat, quod ego
 te & sentire & prædicare libenter soleo, magnum in te vestigi-
 dini ornamentum, magnos ex te fructus aliquando ad Chri-
 nam Remp. esse venturos. Quorum vtrunque nobis vt ex-
 ria cueniat, & tu operam dabis, & ego Deum assidue obsecra-
 Sed hæc hæc hactenus. Meum erga amplitudinem tuam studium
 meaque grata in omnis tuos voluntas, honosque præcipua
 lectissimam omnium feminarum matrem tuam, perpetuo
 bis constabit. Vale. Carp. Pridie Id. Ianuarij, M. D. XL.

XVII.

IACOB. SADOLET. CARDINALIS

Guido Ascanio Sfortia S. R. E. Cardinali S. P. D.

ET si acceperam iamdudum à te literas, quibus mihi signifi-
 cabas negotia huius provincie, quæ pertinet ad Iudæos, vt
 per te confecta, easque Iudæis esse viuendi leges impostas, vt
 nihil iam nos posthac, quod hoc nomine possemus iure conquiri
 habere, esset: tamen in maxima mea, quam ex eius literis
 pi, lætitia, assiduaque cogitatione tuæ virtutis, quæ mihi in me-
 mo semper infixæ est, ad eas adhuc nihil rescripsi: non negligē-
 tia, sed valetudine retardatus. Nam cum tuæ essent eo tempo-
 mihi allata literæ, quo contigit vt minus belle me habere: post-
 ea verò quàm melius mihi esse cepit, esset iam in expectanda
 legatorum reditus, qui harum rerum agendarum causa Roma
 misit, de suo iam ex Vrbe discessu literis significarant, commo-
 sum duxi eos antè audire, quam ad te scriberem. Qui vt
 dem aduenerunt, ad VII. Calend. Iulij, omnibus rebus copiosè

eos in Vrbe gesserant, diplomatisque prolatis, quæ ibidem obri-
 puerant: maximas apud suos ciues gratias egerunt: Primum
 Pontifici Maximo, cuius iustitiam, clementiam, sapientiam,
 summis in cæli laudibus extulerunt. Deinde tibi, quo vno au-
 tore aduoreque potissimo perfectum esse dixerunt, multis con-
 tra sententibus, & pro Iudeorum causa acriter pugnantibus, vt
 aduersus æquum atque bonum, contraque commoda & salutem
 Christianorum, nihil Iudeorum astutia, nihil imporrunitas, ni-
 hil peccania, nihil promissio donorum largitionumque valeret.
 Quam ego laudem tuæ innocentia, rarissimaque virtutis, ista
 præsertim ætate tua, hisque hodiernis moribus omnium hono-
 ribus acque fortunis longè antependam iudico. Itaque mihi
 crederem velim cum magna voluptate afficerer, legaris talia com-
 memorantibus, ex lætitia & gratulatione meorum ciuium, quos,
 vere dicam, patio animo & Christiana charitate amantissimè
 complector: cum illud mihi etiam magis ad nouam quandam &
 singularem animi iucunditatem valuit: quòd te in cuius amore
 & beneuolentia ardens sum, quem colo atque obseruo, habeo-
 que semper in intimis meis mihi propositum sensibus, iustissi-
 mum viderem gloriam consecutum, non solum æquitatis & im-
 peritatis, sed singularis etiam constantia, eximiaque animi vir-
 tutis. Etiam quid vel in bona ratione firmiter ea mente & volun-
 tate tibi cogitari potest, quæ honestate sibi dignitateque pro-
 pterita nullis hominum artibus & machinis a recto sensu se di-
 motueri passa est: vel ea iracundia & permotione animi genero-
 sior, qua tu iure optimo incensus, eorum interpretationes & ad-
 ditamenta, qui diplomatis sententiam ad commodum Iudeo-
 rum detorqueri valebant, calamo sumpto oblitterasti, omniaque
 ad splendendam & veram rationem redigi voluisti: cum tu homo
 adhuc adulescens, fortunæ quidem muneribus insigniter orna-
 tus, sed maxime bonitate ingenioque ornator: senum morbos &
 vitia, quæ prudentia corrigeres: nec virtutis tuæ lumen aliorum
 tecebris commaculati sineres. Ac, vt de ipsa ratione iuris aliquid
 loquamur, si maioribus nostris, sanctis illis & diuinis viris, non
 solum veram pietatis & religionis testimonium, sed etiam do-
 ctinam & summam sapientia tribuimus: viuatur legibus illis, quas
 de Iudeis illis constituerunt. Quòd si quæ sunt præterea amplius
 Iudeis data, concessa, permilla, facillè ipsa se ostendunt quibus
 & auctoribus nata sunt: cum perspicuum sit apud omnes, non fuisse
 scilicet æquitate impetrata: sed nescio quo pacto, occultis certè
 modis, & tanquam cuniculis obtenta. Quid est, quòd isti tam di-
 lincere exquirunt mala iura Iudeis, qui in Christianis opti-
 ma, perditæ, & profugata iacere patiuntur? Neque tamen is
 ego sum, qui antiquam illam continentiam seuerissimamque

rationem redigi omnia contendam oportere, planè enim in
 go hoc contrarium esse temporibus, nec facile mores nos
 posse pati id quod plus diuini in se quam humani contineant
 que Dei misericordiae amplior apud nos est locus, quòd de
 seculi etiam crebriora existunt. Sed tamen modus omnium
 rebus, & modestia quaedam seruanda est. Si sit dandum ali
 Judæis, semper ita datur, vt ne aperte Christianorum commo
 oppugnemus: vt pupillos, vt viduas, vt homines ruficos & im
 plices, ceterosque item, qui cum labore corporis victum sua
 liberis, suis manibus querunt, vel egestate vel infamia pat
 decipi, ab eorum insidiis & circumscriptiõibus custodiam
 Est hoc meum quidem optatum seruum iam est: sic enim
 hæc genera hominum oppressa hie atque obruta are Iudæor
 sunt, vt mihi subsidio fuerit tua virtus, & Pontificis optimi sp
 ria, pecuniarum Iudæis debitaram exadio sine marima clad
 vastitate totius provinciae, fieri nullo modo possit. Quomoda
 tum bona ex parte his malis prouidisti: & nos ad eundem Dicu
 num & patrem, non modò nostrum, sed totius nominis Christi
 ni confugiemus, vbi res postularit: cuius tantam benignitatem
 atque iustitiam in his ipsis curandis de quibus agimus prouinc
 vulneribus paulò antè experti sumus. Nunc cum res hoc tempo
 re in optimum locum Pontificis Maximi beneficio, & tuo ser
 adducta sit: populisq; hisce, dignis certè multis ob causis
 rum magna habeatur ratio, vel ad remunerandum eorum fide
 ratem, vel ad vestra benignitatis exemplum, quo quidem
 cumiectas vndique huic regioni maximas nationes commo
 necesse est, optimè ac liberalissimè à vobis sit consultum: qu
 quum est amplissimè, & mihi omni ratione charissimè Sfortia
 qua bene acta & constituta sunt, nulla apud vos cuiusquam
 chinatione labefactarentur. Scio fore non paucos, qui Iude
 rum pecunia conducti (nulla enim alia potest subesse tam
 quo patrocinio causa) hæc ipsa, quæ per vos nobis concessa sunt,
 conabuntur euertere: non solùm obliquis viis, sed interdum
 iam recta, & palam: onera & tributa Iudæorum exponentes, et
 que verbis & querimonis adaugentes, quæ æratio Principum
 illis inferuntur: quæ dependere, nisi habeant ipsi creditarum
 cuniarum suo arbitrarij exigendi facultatem, Iudæi nequaquam
 possint: vt animos vestros nò splendore honestatis, qui apud
 præcipue semper debet valere, sed vilitatis & lucti mentes
 commoueat. Quos contra dicendum est, Iudæos in his regio
 nibus abundare non pecuniis solùm, sed & agris etiam, & prædio
 rum, & horum bonorum quæ loco moueri non possunt, esse di
 tissimos, quæ bona ad publicum principis tributum per solutio
 dum abundè sufficiant. Ad priuata fortasse tributa nõnullorum
 necesse

necessaria illiusmodi est actio, quae utcum iniquitate & iniuria
 committitur, siccirco illa clam aliquibus suppeditantur pecunia.
 Sed ne haec impotentia verbis pluribus disputemus: illud à vo-
 bis petimus, quod æquissimum est, si quid fortè aliquando ve-
 nientia controuerfam, resque aliquas rescindi aut commutari
 petierim fuerit: ut vos meis ciuibus vocatis, locum illis quoque
 harum eandem causae præbeatis. Quamquam non hæc nunc admo-
 dum nobis pertimescenda sunt, te patrono & defensore rectiffi-
 mi iuris, qui & in præteritis rebus tuæ optimæ mentis dedisti do-
 ctum carum, & de futuris facis ut eadem confidamus. Nam per
 Deum immortalem, si nos excellens aliquod consilium, & ma-
 gnam quandam sapientiam quaerere studuissimus, quæ his po-
 pulis rationem suæ expediendæ salutis ostenderet, qui potuimus
 maiorem, quam in te ipso reperire: Si fidem, virtutem, abstinen-
 tiam, integritatem tanta ea in te eluxit, tamque illustri in causa
 delectum est, ut laudis tuæ splendor, non contentus iam Italia
 terminis, ad nationes externas progrediarur. Quorum quidem al-
 terum in tua ista ætate admirabile valde est, alterum in his mori-
 bus. Sed ut hæc missa faciamus, aut in aliud tempus ea referre-
 mus: ego de meo erga te officio pauca tibi exponam. Jam dudum
 enim est optime Sfortia, cum de indole tua & spe præstantissi-
 me virtutis præclarum iudicium feci: porro ea mihi de te quo-
 tidie magis duplicatur opinio. Non enim iam initia in te virtu-
 tis, sed virtutem ipsam intueor, & quidem expressam atque per-
 fectam omnium bonarum artium & partium lineamentis, quæ
 verum tibi honorem & veram dignitatem semper allatura est.
 Nam opes hæc, & diuitiæ quæ extra nos sunt, si animus intus à
 bonis studiis vacuus sit, nihil omnino ad nos pertinent. Vna, &
 sola est virtutis integritatisque possessio, quæ nos faciat beatos.
 Quam te iam adeptum esse, in eiusque possessione consistere, &
 gaudeat tibi, & pro tantis erga populos meos meritis debitas
 gratias ago, quas ut aliqua ex parte aliquando referam, iam nunc
 minus magnopere videndum & cogitandum est. Nos hic conse-
 cta meo consilium totius præuincie conuocaturus sumus, vestra-
 que beneficia in medium coram omnibus prolaturi: quo tem-
 pore habitur à me opera, ut quam ad rem hæc gentes suaapte na-
 tura de sponte propense sunt, meis etiam monitis hortationibus-
 que cõtinentur, ut non obscuro videlicet aliquo iudicio eorum
 gratia erga vos voluntas, & memoria accepti beneficij ap-
 pareat. Vale. Carpentoracti, Pridie Non.

Iulij. M. D. XL.

V 5 IAC: